

An aerial photograph of a city, rendered in a sepia or golden-brown color palette. The image shows a dense urban layout with numerous buildings, streets, and green spaces. The perspective is from a high angle, looking down on the city.

MICHAŁ DARAGAN

**ŻYCZLIWY GUBERNATOR
I JEGO DOKONANIA**

Alina Jarmosz i Marta Górecka

Nauczyciel: Tomasz Jeziorski

II LO im T.Koościuszki

Klasa II

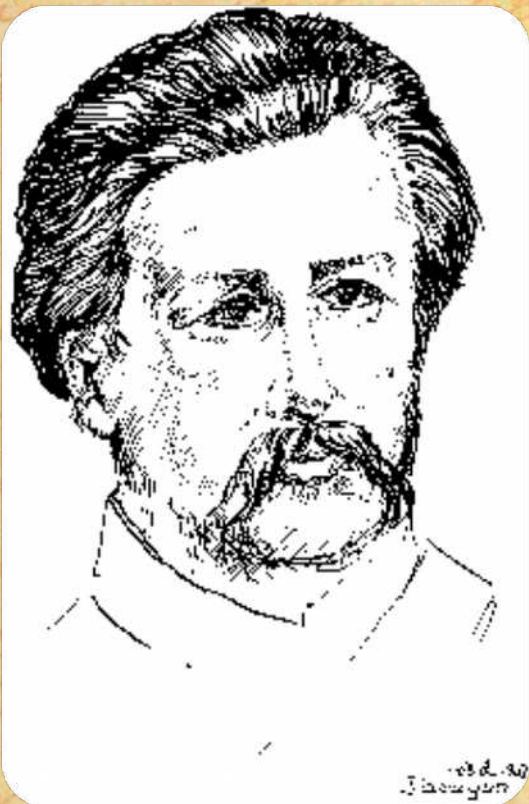
Michał Piotrowicz Daragan – gubernator kaliski



Do Kalisza pierwszy raz przyjechał w 1879r. Od 1882r. przez prawie 20 lat był gubernatorem kaliskim. Mimo, że blisko połowa czasu przebywania Daragona na urzędzie w Kaliszu przypadała na trudne czasy Aleksandra III, mieszkańcy guberni nie odczuwali tego tak drastycznie. Okres ten w dziejach miasta i guberni charakteryzował się złagodzeniem cenzury oraz ważnymi inwestycjami

Portret Michała Daragana, autor: Józef Balukiewicz z 1890

Gubernator Daragan – to jedna z legend miasta. O jego działalności z szacunkiem pisała Gazeta Kaliska (1909 nr 109)



Dodatek ilustrowany nr 109 do Gazety Kaliskiej z roku 1900, pisze: Do tej pory gubernią kaliską zarządzało w ciągu lat kilkunastu pięciu gubernatorów, nic dziwnego zatem, że przy zmianach ciągłych zarządu, opieka nad miastem naszym i nad gubernią nie mogła być obfitą w rezultaty. Szpitale, przytułki i instytucje użyteczności publicznej pozostawiały wiele do życzenia, park kaliski, ta chluba naszej guberni, znajdował się w stanie opłakanym, nie mówiąc już o drogach i oświetleniu miasteczek... W ciągu niespełna siedemnastu lat spełnił swój obowiązek... W ciągu siedemnastu lat dzięki J.E. Gubernatorowi powstało w mieście naszym i guberni wiele instytucji prawdziwie pożytecznych, bez których dziś obyć się nie można.

Instytucje, które zostały w stanie opłakanym, dziś zadziwiają porządkiem i czystością, dosyć wspomnieć o szpitalach, przytułkach i szkołach elementarnych. Przeniesienie szkoły realnej z Włocławka do Kalisza, kasa przemysłowców, tania kuchnia, sala zajęć, barak amerykański przy szpitalu, nowo wzniesiony gmach własny Towarzystwa Dobroczynności, oto dowody, jak pod każdym względem myśli On o dobrobycie miasta i okolicy. Z ważniejszych budowli, które w ciągu ostatnich siedemnastu lat stanęły w Kaliszu wymienić wypada: przebudowanie ochronek, schronienia starców i kalek, szpitala św. Trójcy, szpitala żydowskiego i przeróbka więzienia. Wybudowany został gmach straży ogniowej, areszt miejski, szlachtuz, gdzie od 1887 r. mieści się stacja rewizji mikroskopowej mięsa wieprzowego, hale do sprzedaży jarzyn, jatki mięsne, ratusz, wreszcie teatr, który stanowi prawdziwą ozdobę miasta. Obecnie, dzięki inicjatywie J.E. Naczelnika guberni wypracowany został projekt gmachu na pomieszczenia szkoły realnej, który w niedługim czasie stanie na placu poreformackim".

Daragan aktywnie uczestniczył w życiu społecznym

Daragan interesował się kulturą i aktywnie uczestniczył w życiu społecznym Kalisza.

Pełnił funkcje prezesa kaliskiego gubernialnego Kolegium Trzeźwości, kaliskiego Oddziału Towarzystwa Dobroczynności, kaliskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, kasy pożyczkowo-oszczędnościowej urzędu gubernialnego, kaliskiej Resursy Miejskiej, był prezesem dozoru kościelnego cerkwi prawosławnej, a z urzędu był przewodniczącym rad i komitetów urzędu gubernialnego.

W tym czasie powstało Towarzystwo Ratowania Tonących, czyli późniejsze Kaliskie Towarzystwo Wioślarskie, Towarzystwo Cyklistów, zezwolono na codzienne granie hejnału z wieży kaliskiej kolegiaty.

Zasługi Daragana dla Kaliskiego Okręgu Carskiego Rosyjskiego Towarzystwa Ratowania Tonących

W wyniku usilnych starań grupy działaczy, przychylności i poparcia gubernatora kaliskiego Michaiła Piotrowicza Daragana, człowieka światłego i przychylnego Polakom oraz zgody Zarządu Głównego Carskiego Rosyjskiego Towarzystwa Ratowania Tonących w Petersburgu, w 1894 roku utworzony został Okręg Kaliski na czele którego stanął niestrudzony Józef Radwan.

Była to pierwsza w tym czasie legalnie działająca na ziemiach polskich organizacja ratownicza, posiadająca własny statut i zarejestrowana w urzędzie gubernialnym.



Przystań wioślarska

Zasługi Daragana dla Kaliskiego Okręgu Carskiego Rosyjskiego Towarzystwa Ratowania Tonących

O wysokiej randze Kaliskiego Okręgu
świadczy fakt, że jego honorowym
członkostwem obdarzeni byli:
warszawski generał-gubernator
generał-adiutant najjaśniejszy Księżę
Aleksander Konstantynowicz
Imeretyński oraz gubernator kaliski
tajny radca Michaił Piotrowic Daragan.



Przystań wioślarska Fot. z 1910r.

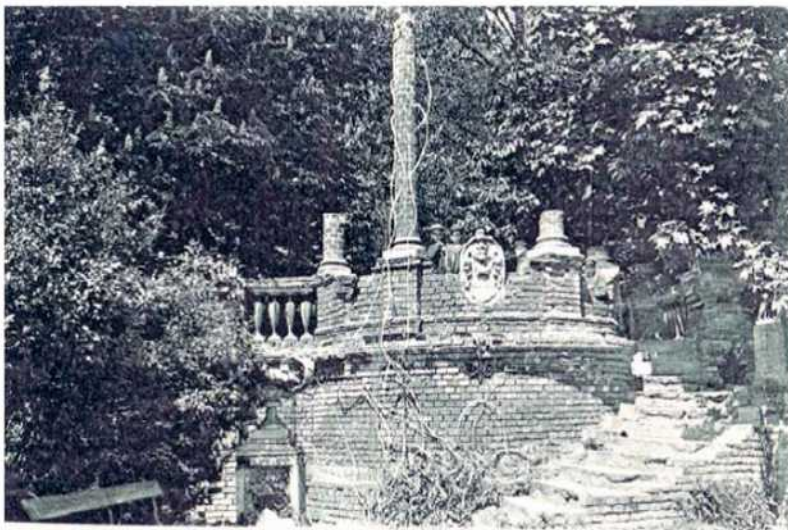


Pierwsza przystań wioślarska.
Zaczątkówka z 1911 roku

Michał Daragan dla kaliskiego parku

PARK I TEATR
THE PARK AND THEATRE

111



Kalisz, Ruiny w parku

Ruiny w parku

W 1888 roku z inicjatywy ówczesnego gubernatora kaliskiego Michała Piotrowicza Daragana wzniesiono vis-a-vis obecnego przedszkola Burszyny Zamek (była siedziba „Hydropatii”) romantyczne ruiny, które bardzo szybko stały się jednym z najbardziej charakterystycznych elementów parku. Były one chętnie odwiedzane przez kolejne pokolenia kaliszczan. Zostały rozebrane w latach II wojny światowej. Jediną pamiątką z minionego wystroju pozostają kartusze, które znajdują się przed budynkiem Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

The Ruins in the park

In 1888, at the initiative of Michal Piotrowicz Daragan, the then-Governor of Kalisz, romantic ruins were erected opposite the present Amber Castle kindergarten (the former seat of "Hydropatia"), which quickly became one of the most characteristic elements of the park. The ruins were often visited by successive generations of Kalisz residents. The ruins were demolished during the Second World War. The only mementos of the past are the cartouches in front of the Regional Museum of Kalisz.

W 1888r. park kaliski - z inicjatywy gubernatora kaliskiego M. P. Daragana wzbogacił się o romantyczne ruiny, które stały się jednym z najbardziej charakterystycznych jego elementów i chętnie odwiedzane były przez kolejne pokolenia kaliszczan. Zostały one rozebrane w latach II wojny światowej.

Michał Daragan dla kaliskiego parku



Oranżeria w parku – pocztówka z początku 1969
Źródło: Wirtualne Muzeum Fotografii Kalisz

Michał Daragan rozmiłowany w romantycznych ogrodach, rzeźbach i ruinach uczynił z parku prawdziwą perłę i dumę miasta.



"Domek szwajcarski" w parku.
Pocztówka koloryzowana z początku XX wieku

Domek szwajcarski w parku
Źródło: Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl



Kalisz. Sandalarka w parku

"Sandalarka" - rzeźba w parku.
Pocztówka koloryzowana z początku XX wieku

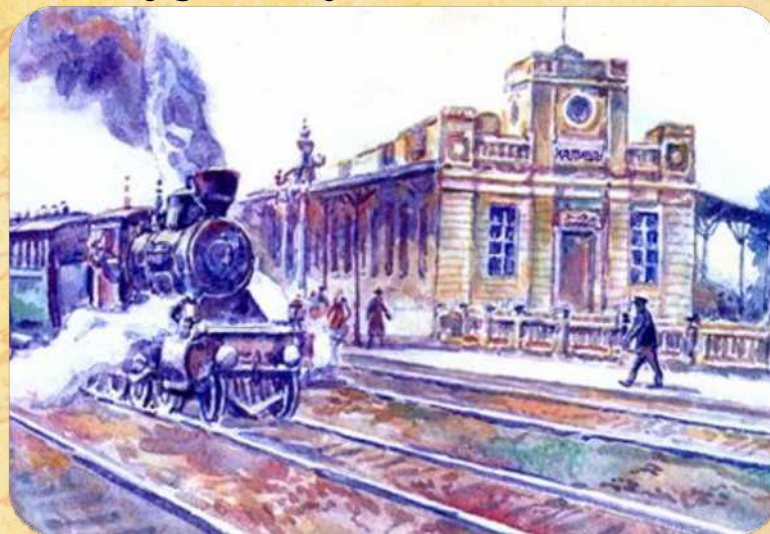
Sandalarka. Rzeźba w parku
Źródło: Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl

Zasługi Daragana dla kolei

Władze rosyjskie nie były zainteresowane rozwijaniem komunikacji na terenie Królestwa Polskiego i wszelkie próby o zezwolenie na budowę połączenia kolejowego odrzucały tłumacząc to względami strategicznymi. Dopiero w roku 1898 ówczesny gubernator Królestwa Polskiego książę Imertyński wyraził zgodę na budowę kolei. W dniu 28 lutego tegoż roku decyzję o rozpoczęciu prac podpisał także car Mikołaj II, a w listopadzie 1899 r. specjalna komisja pod przewodnictwem gubernatora kaliskiego M. P. Daragana rozpatrzyła zgłoszone projekty realizacji tego przedsięwzięcia.

Pierwszy pociąg w dziejach miasta odprawiono do Warszawy 15 listopada 1902 r.

O godzinie 8.00, w asyście Gubernatora M.P.Daragana, władz, budowniczych trasy i licznej publiczności, przy dźwiękach marsza, rozległ się głos konduktorskiej świstawki, dającej sygnał odjazdu.



Dworzec kolejowy w Kaliszu z początku XXw.
Źródło: K. Dobak –Splitt Kalisz poprzez wieki

Zasługi Daragana dla kolei



Dworzec kolejowy. Inspekcja rosyjskich urzędników pocztowych.
fotografia z początku XX wieku

Dworzec kolejowy.

Źródło: Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl



Budowa kolei warszawsko kaliskiej



Dworzec kolejowy

Zasługi dla szpitala św. Trójcy

W roku 1899 z inicjatywy dra Gustawa Chodakowskiego⁴² i poparciu lekarza naczelnego Szpitala św. Trójcy dra Adama Drozdowskiego³⁸ powstał projekt utworzenia przy Szpitalu przytułku położniczego, którego brak dla niezamożnej ludności dał się mocno odczuwać. 18 września tegoż roku Towarzystwo Lekarzy Guberni Kaliskiej (KTL) poparło ten projekt i jego członkowie pierwsi złożyli ofiary pieniężne na ten cel. 22 I 1900 r. urządzono w Szpitalu osobną salę położniczą dla ubogich rodzących. Dr Adam Drozdowski i położnik dr Gustaw Chodakowski uzyskali odpowiednie zezwolenie od gubernatora kaliskiego Daragana, znanego polonofila. Sala miała 4 łóżka, ale nie było oddzielnego pomieszczenia dla gorączkujących położnic, co zresztą redakcja Gazety Lekarskiej wytknęła kaliskim lekarzom. Ci ostatni tłumaczyli się, że Szpital posiada możliwość ulokowania chorej z gorączką połogową w oddzielnej salce. Niemniej utworzenie osobnej sali położniczej było, jak na ówczesne czasy, znaczącym osiągnięciem.



Dawny szpital św. Trójcy. W głębi "Regatka Wrocławska".
Fotografia z 1895 roku

Szpital św. Trójcy. Fotografia z 1895r.
Źródło: Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl



W Szpitalu św. Trójcy
Fotografia z 1895 roku

Szpital św. Trójcy. Fotografia z 1895r.
Źródło: Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl

Pałac gubernatora



Pałac gubernatora.
Rys. S. Barcikowski, Litografia z 1858 roku



Urząd Gubernialny.
Fotografia z 1895 roku

Pałac Gubernatora
Rrys. Litografia S. Barcikowsk z 1858r.

Pałac gubernialny
Źródło Dawny Kalisz www.kaliszinfo.pl

Piękny budynek tnatru powstał za czasów urzędowania Daragana

Teatr Miejski

Budynek widniejącego na zdjęciu ówczesnego Teatru Miejskiego został zbudowany dzięki inicjatywie gubernatora kaliskiego Michała Piotrowicza Daragana, który – jak donosi „Gazeta Kaliska” z 1896 roku – wyjednał zezwolenie władzy na wybudowanie z miejskich funduszków teatru stałego, odpowiadającego potrzebom i wymaganiom gubernialnego miasta. Gmach ten stanął niemal w tym samym miejscu, w którym istniał tzw. teatr zjazdowy w całości wykonany z drewna, a wybudowany z okazji spotkania w 1835 roku w Kaliszu imperatora Mikołaja I i króla Prus Fryderyka Wilhelma. W 1858 roku uległ on spaleniu.



Teatr kaliski

Źródło: dawny kalisz www.kaliszinfo.pl

Piękny budynek teatru powstał za czasów gubernatora M. Daragana

Na nowy budynek teatralny Kalisz czekać musiał 42 lata, jakie upłynęły od pamiętnego pożaru teatru "zjazdowego" w 1858 roku. Do jego powstania w dużym stopniu przyczynił się ówczesny gubernator kaliski Michał Piotrowicz Daragan - wielokrotnie sprzyjający różnym inicjatywom miejscowego społeczeństwa - który stanął na czele komitetu budowy tego gmachu, zawiązanego w 1892 roku. Oprócz gubernatora w jego skład wchodził także: Maksymilian Opieliński - prezydent miasta, Józef Chrzanowski - architekt gubernialny, Wilhelm Fulde - właściciel fabryki, Rafał Fraenkel - kupiec oraz Roman Mrozowski - sekretarz sądu. Projekt teatru, usytuowanego w miejscu, w którym znajduje się dzisiejszy, kaliski przybytek Melpomeny, opracował inżynier Józef Chrzanowski. Pod względem architektonicznym odzwierciedlał on charakterystyczny dla okresu przełomu XIX i XX stulecia styl mieszczańskiego neorenesansu i w zasadzie stanowił niewielką modyfikację teatrów powstałych pod koniec XIX wieku w Prusach i na terenie monarchii austro-węgierskiej. Kamień węgielny pod jego budowę położono we wrześniu 1898 roku i niecałe dwa lata później - 24 lipca 1900 roku - z udziałem księcia A. K. Imeretyńskiego, władz gubernialnych i miasta Kalisza oraz licznej grona miejscowych miłośników sceny, odbyła się uroczystość otwarcia teatru.



Otwarcie teatru – wielkie wydarzenie wraz z M.P. Daraganem

„Teatr w Kaliszu wystawiony sumptem miasta, którego przyszłość z otwarciem kolei żelaznej rokuje rozwój europejski, został otwarty w dniu 24 lipca 1900 roku”. Było to wydarzenie ogromnej wagi. Miejscowy gubernator M.P. Daragan postarał się o sprowadzenie z Warszawy znakomitego zespołu z Ludową i prazmowskim na czele 25-osobowego baletu pod kierunkiem Gellerta



Budynek teatru od strony parku
Źródło: MFK

Za czasów urzędowania M. Daragana działało Kaliskie Towarzystwo Muzyczne.

- W 1882 roku zatwierdzone przez władze jako Kaliskie Towarzystwo Muzyczne. Była to instytucja społeczna, o charakterze na wpół towarzyskim. Skupiała wokół siebie takich ludzi jak: Jan Witkowski, pierwszy dyrektor Towarzystwa, Mikołaj Bergholtz, Karol Melcer, Bronisław Szczepankiewicz, Alfons Parczewski, Józef Horcky, Melania Parczewska, Alojzy Dworzaczek, Alfred Wiłkomirski i wielu, wielu innych.
- W 1898 rosyjskie wojskowe władze zażądały opuszczenia gmachu Korpusu kadetów, przyspieszono wówczas starania o budowę własnego gmachu, który wniesiono w latach 1900–1902 przy ul. Parkowej 3.
- Do stałych zadań Towarzystwa należało organizowanie koncertów. Głównym celem, propagowanie kultury muzycznej wśród społeczeństwa. Jedną z form działalności członków Towarzystwa było śpiewanie w chórze. Początkowo był to chór męski, a następnie chór żeński. Tworzone były również orkiestry.

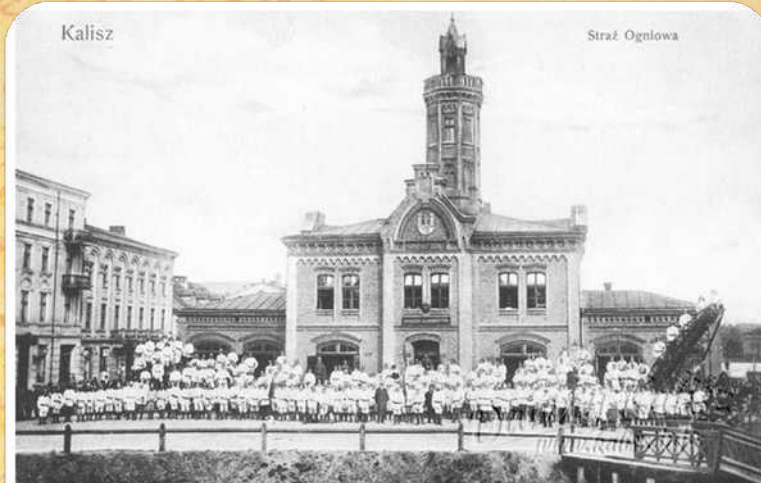


Gmach Towarzystwa Muzycznego przy ul. Parkowej 3
Źródło: ktm.kalisz.pl

Straż Pożarna za czasów Daragana



Budynek straży ogniowej na Nowym Rynku.
Pocztówka z początku XX wieku



Budynek straży ogniowej na Nowym Rynku.
Pocztówka z początku XX wieku

Budynek Straży Pożarnej wybudowano w 1871 roku wg budowniczego Józefa Chrzanowskiego - tego samego, któremu miasto zawdzięczało projekty ratusza i teatru. Gmach Straży był wyjątkowo ładnym przykładem ówczesnej mody naśladowującej stare formy.

Michał Piotrowicz Daragan



Młody Daragan Fotografia

Michał Piotrowicz Daragan, słynny z dbałości o Kalisz gubernator, wciąż intryguje. Choć wiemy coraz więcej, w życiorysie zasłużonego Rosjanina wiele jest niewiadomych. Kaliszanie szanowali i cenili jego osobę. Kiedy odchodził mieszkańcy dali mu tytuł honorowego obywatela miasta. Pragnęli też, żeby w parku stanęło jego popiersie, a skoro nie udało się tego zrealizować, nazwali jego imieniem obecną ulicę Asnyka.

Dzieła Daragana zostały zniszczone przez wojny.

Propolska działalność Daragana była pilnie obserwowana przez miejscowych żandarmów, którzy donosili w raportach do Petersburga o wszystkim co nie wiązało się z rusyfikacją. Niemal pewne jest, że te donosy spowodowały jego odwołanie ze stanowiska w roku 1902.

Bibliografia:

1. Błachowicz Maciej, Tabaka Anna, Nowy Kaliszanie, Kalisz 2010
2. Chleba Tomasz, Kalisz na starych pocztówkach, Łódź 2011
3. Dawny Kalisz, www.kaliszinfo.pl
4. Dodatek Ilustrowany nr 109 do Gazety Kaliskiej 1990
5. Kościelniak Władysław, Gubernator carski M P Daragan, Kalisia Nowa nr 2/98, www.infokalisz.pl
5. Osiemnaście wieków Kalisza, Kalisz Wydawnictwo Poznańskie 1961
6. Rusiński Władysław, Dzieje Kalisza, Wydawnictwo poznańskie 1997

Źródło zdjęć:

www.wmf,kaliz.pl
www.kaliszinfo.pl